ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
КАФЕДРА ТЕОРІЇ, ІСТОРІЇ ПРАВА І ДЕРЖАВИ
ТА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
«ІІ ВСЕУКРАЇНСЬКИХ НАУКОВО-ПРАВОВИХ ЧИТАНЬ»

пам'яті
доктора юридичних наук, професора,
Заслуженого юриста України,
член-кореспондента Національної академії
правових наук України
НІНИ РОМАНІВНИ НИЖНИК

3 жовтня 2018 року
місто Ірпінь

ЗМІСТ

БІОГРАФІЧНІ ВІДОМОСТІ.....7
СЛОВА ШАНИ І ПАМЯТІ ВІД КЕРІВНИЦТВА ТА ПОЧЕСНИХ ГОСТЕЙ УНІВЕРСИТЕТУ ДФС УКРАЇНИ.....11
Андрійко Ольга Федорівна,
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ.....16
Антошкіна Валерія Костянтинівна,
СУБ'ЄКТИ ТЛУМАЧЕННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ.....19
Берестень Артем Валерійович,
ПРИНЦИП ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА В СВІТЛІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ З ПРАВ ЛЮДИНИ: «ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ».....23
Богатирьов Іван Григорович,
ПРОБЛЕМА ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ В УМОВАХ ГІБРІДНОЇ ВІЙНИ.....26
Боднарчук Олег Григорович,
Боднарчук Оксана Іванівна,
ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ РОЛІ ТА ЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОЇ РОБОТИ У ДІЯЛЬНОСТІ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ ЯК УЧАСНИКІВ ГОСПОДАРСЬКО-ІННОВАЦІЙНИХ ВІДНОСИН 28
Бригінець Олександр Олексійович,
БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ ЯК ОСНОВОПОЛОЖНА КАТЕГОРІЯ ЇЇ РОЗВИТКУ..32
Вітюк Дарія Любомирівна,
ДЕЯКІ АСПЕКТИ СУДОВОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ.....35
Глух Марина Василівна,
ПРОЦЕСУАЛЬНІ ФУНКЦІЇ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ: КОМПАРАТИВІСТСЬКИЙ АНАЛІЗ.....37
Гончарук Наталія Трохимівна,
ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ (СВІТЛІЙ ПАМ'ЯТІ НИЖНИК НІНИ РОМАНІВНИ, ДОКТОРА ЮРИДИЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОРА, ЗАСЛУЖЕНОГО ЮРИСТА УКРАЇНИ, ЧЛЕН-КОРЕСПОНДЕНТА НАПРН УКРАЇНИ, УЧИТЕЛЯ, НАУКОВЦЯ, ТАЛАНОВИТОГО ВЧЕНОГО-ПРАКТИКА, ДРУГА І ЧУДОВОЇ ЛЮДИНИ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ) 42
Дідківська Галина Василівна,
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СПІВПРАЦІ ДЕРЖАВ У ЗАПОБІГАННІ МІЖНАРОДНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ.....46
Долгополов Анатолій Миколайович,
ФОРМУВАННЯ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ В УКРАЇНІ.....49
Ісаєва Наталія Карлівна,
МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ.....52

Берестень Артем Валерійович,
асистент кафедри теорії, історії права і держави та конституційного права
Університету державної фіскальної служби України

ПРИНЦИП ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА В СВІТЛІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ З ПРАВ ЛЮДИНИ: «ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ»

Кожна держава прагне до створення ідеального суспільства, влада якого діє за принципами верховенства права, законності, гуманізму, тощо. Принцип верховенства права – це основа правової держави і громадянського суспільства. Суть даного принципу полягає у тому, що лише за порушення закону особа може бути покарана державою, а провідним завданням останньої, при цьому, є контроль за владою та боротьба зі свавіллям.

Принцип верховенства права покликаний якісно змінити як основоположні засади, так і практичну складову системи правового регулюваннія суспільних відносин у напрямі загальновизнаних гуманітарних цінностей та критеріїв соціальної ефективності [4].

Вивченням вказаного питання займалися як спеціалісти у галузі теорії та історії держави і права та фахівці конституційного права – Беляневич В.Е., Гук П.А., Рабінович П.М., Гураленко Н.А., Дрішлюк А.І., Єгоров М.Д., Загайнова, В.П. Кононенко, та інші. Однак в працях згаданих авторів недостатня увага була приділена висвітленню питань теоретико-правового дослідження принципу верховенства права в світлі Європейської конвенції з прав людини.

Так, професор Рабінович П. М. під верховенством права розуміє «визначальну роль права у стосунках між усіма учасниками суспільного життя, у життєдіяльності державних і недержавних організацій, соціальних спільностей, груп, об'єднань, усіх людей». Він зазначає, що принцип верховенства права має самостійний характер лише у випадку, коли саме право інтерпретується як явище, що виникає й існує незалежно від держави, від діяльності її законодавчих та інших органів. Як вважає П.М. Рабінович, верховенство права може бути інтерпретоване як пріоритетність у суспільстві, насамперед, прав людини [6].

Професор Авер'янов В. Б. наголошує на тому, що принцип верховенства права потрібно доктринально тлумачити як об'єднання вимог, що забезпечують: по-перше, підпорядкування діяльності всіх без винятку державних інститутів потребам реалізації й захисту прав людини; по-друге, пріоритетність цих прав перед усіма іншими цінностями демократичної, соціальної, правової держав [7].

Не зважаючи на те, що у сучасному праві думки вітчизняних правознавців більш схожі за своєю суттю, але загальної думки та згоди щодо його трактування не досягнуто. Навіть беручи до уваги пояснення про поняття верховенства права Конституційного Суду України спільного рішення не знайдено.

Чи не останньою спробою внести ясність у його визначення став Звіт щодо верховенства права, прийнятий Венеціанською Комісією на 86-му пленарному засіданні 25–26 березня 2011 р. на основі зауважень її членів. Звіт побудований головним чином на аналізі підходів до розуміння верховенства права в міжнародно-правових документах, конституціях та законодавстві низки країн, а також у науковій літературі. Показово, що розділ IV Звіту, присвячений аналізу окремих наукових джерел, має досить промовисту назву «У пошуках визначення».

Великий вплив на реалізацію принципу верховенства права в Україні мала Європейська Конвенція з прав людини, прийнята на основі Загальної декларації прав людини, метою якої є забезпечення учасниками Ради Європи на своїй території прав та основоположних свобод людини. Конвенція набула чинності 3 вересня 1950 року. Вона запровадила судовий механізм захисту визнаних міжнародним правом загальних стандартів політичних, економічних, соціальних і культурних прав та свобод людини в країнах-членах Ради Європи [2].

Постає питання: «Як саме реалізуються основні засади Європейської Конвенції з прав людини у принципі верховенства права в Україні?».

Якщо характеризувати саме даний принцип слід звернути увагу на ст.6 Конвенції «Право на справедливий суд», ст.7 «Ніякого покарання без закону», ст. 17 «Заборона зловживання правом», та інші статті, які чітко визначають повноваження суддів та інших державних службовців [1].

Конвенція забороняє покарання без закону, цим самим забезпечує принцип верховенства права. Реалізація даного принципу в Україні безпосередньо повязана із діяльністю Верховоної Ради, судової влади та органів виконавчої влади.

Відповідно до п. 1 ст. 7 Конвенції про захист прав людини, кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж відповідного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення [3].

Також слід звернути увагу на діяльність судової влади, основні засади якої:

- законність;
- рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом;
- забезпечення доведеності вини;
- змагальність сторін та свобода в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості, та ін.) доповнюються принципом верховенства права, який визнається і діє в Україні.

Проте, в Україні існують певні прогалини у реалізації принципу верховенства права, а саме – відсутність закріплення даного принципу в деяких нормативно-правових актах, в яких вказується лише обов'язкове додержання Конституції України та законів України.

Однією з проблем, що перешкоджають реалізації верховенства права при здійсненні правосуддя, залишається на сьогодні розмежування судових

юрисдикцій щодо вирішення спорів, які виникають у відносинах суб'єктів господарювання із органами державної влади та органами місцевого самоврядування, наділеними господарською компетенцією.

Україна є однією з учасників Ради Європи, яка відповідно до рішення Європейської Конвенції 1950 року, забезпечує на своїй території неухильне дотримання принципів верховенства права та верховенства закону. Суть даних принципів полягає у тому, що у державі панує право, а не інтереси владних структур. Даний принцип регламентується у ч. 1 ст. 8 Конституції України.

Список використаних джерел:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р.: Закон України від 17 липня 1997 р. № 475/97-ВР // Відомості Верховної Ради. – 1997 р. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
2. Тлумачення та застосування Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод Європейським судом з прав людини та судами України навчальний посібник / М. В. Мазур // 2006 р. – С. 129.
3. Беляневич О.А.: Про принципи господарського процесуального права : Верховенство права і законність як принципи господарського процесуального права / О. А. Беляневич // Право України. – 2011. – № 6. – С. 13-20.
4. Петришин О.В. Верховенство права в системі правового регулювання суспільних відносин / Петришин О.В. // Юридичний журнал «Право України» 2010 р. – № 3.– С. 24.
5. Пухтецька А. Принцип верховенства права: Сучасні європейські доктрини: як орієнтир для реформування національного законодавства [Електронний ресурс] / А. Пухтецька // Вісник Національної академії наук України. – 2010. – № 3. – С. 33-43. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnanu_2010_3_5.
6. Рабінович П.М. Права людини і громадянина у Конституції України (до інтерпретації вихідних конституційних положень). – Харків: Право, 1997. – С. 11.
7. Авер'янов В.Б. Проблеми забезпечення верховенства права у сфері виконавчої влади / В.Б. Авер'янов // Українське право. – 2006. – № 1. – С. 267-276.